

ΟΙ ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΙ ΤΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ

'Ο Θεόφιλος Β' προσφέρει τὸ χρυσὸ μῆλο στὴν ὄρνια Θεοδώρα.— Εἰκονομάχι καὶ εἰκονολάτρει.— 'Ο νάνος Δένδρις καὶ τὰ «καλὰ νινιά» τῆς Αὐτοκράτειρας.— Μιχαὴλ ὁ Μέθυσος καὶ ἡ αἰσχρότητα του.— Τὰ κατορθώματα τοῦ γελωτοποιοῦ Χοίρου.— Μιά δραματικὴ σκηνὴ μὲ τὸν Πατριάρχην Ἰγνάτιο.— Μιά ἄλλη μὲ τὴ Θεοδώρα.— Καὶ ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὸν ἀσεβῆ.

Ὅπως οἱ ἡγεμόνες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἔτσι καὶ οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου εἶχαν τοὺς γελωτοποιοὺς των. Παλαιότερος ὢταν τὸν γνωστὸν μᾶς γελωτοποιὸν ἀναφέρεται ὁ Δένδρις τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοφίλου Β'.

Ὁ Βυζαντινὸς αὐτὸς ἡγεμὼν δὲν ἦταν ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους. Ὅταν ἐπρόκειτο νὰ παντρευθῆ, ἐκάλεσε στὸ Παλάτι του τὰ ὄμορφα κορίτσια τοῦ βασιλείου του, τὰ ἔβαλε στὴ γραμμὴ καὶ ἠρόσφερε τὸ χρυσὸ μῆλο στὴν ὄμορφη. Ἔτσι ἡ περίφημη στὴν ἱστορίαν Θεοδώρα ἔγινε γυναῖκα τοῦ Θεοφίλου καὶ εἰταίσε σπουδαίον ὄλο στὴ ζωὴ του. Ἡ Παρλαγονίτισσα αὐτὴ κόρη, ἐκτὸς τῆς θαυμαστῆς ὀμορφιάς της, ἦταν προκισμένη καὶ μὲ δυνατὴ θέλησιν καὶ ἑξαιρετικὴν εὐφυΐαν. Βρισκόμαστε τότε στὴν ἐποχὴ τῆς διηνεῆς μάχης μεταξὺ τῶν εἰκονομάχων καὶ τῶν εἰκονοφίλων. Ὁ Αὐτοκράτορ εἶνε ζωηρὸς ὑπεράμαχος τῶν πρώτων. Ἡ Αὐτοκράτειρα, ἀπειναντίας ὀπισθοφύξει —δεξιὰ ὁμως— τοὺς εἰκονοφίλους καὶ λατρεῖν κρυφὰ, μέσα σ' αὐτὸ τὸ Παλάτι τῆς ἁγίας εἰκόνας. Στὴ σοιὰ λοιπὸν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ γυναικονιτῆ ὄπου κανεὶς δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ εἰσχωρήσῃ, μὴ μέρᾳ μπαίνει κρυφὰ ὁ γελωτοποιὸς Δένδρις καὶ διακόπτει τὴ Θεοδώρα στὴ λατερία τῶν εἰκόπων. Ὅλοι οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφου, καὶ καλλίτερα ὁ Μιχαὴλ Γλυκὰς, μᾶς περιγράφουν τὴν περιεργὴν σκηνήν. Ζοῦσε μέσα στὸ Παλάτι, λέγει, ἡ ἀνθρωπάριον, «ἔχον παρακοιλίην φρενῶν», δηλαδὴ μισοπάλαβο, ὀνομαζόμενον Δένδρις. Ὁ νάνος αὐτὸς πηγαίνει μὴ μέρᾳ στὸ Θεόφιλο πού ἐγεμιάτιζε μὲ τοὺς συμβούλους του καὶ στέκεται μπροστὰ του μ' ἓνα ἡλιθίον γέλιο: «Ποῦ ἦσουν, κορῆ, καὶ σὲ γυνεῦσαμε; τὸν ἐρωτᾷ ὁ αὐτοκράτορ. «Χά! Χά! Χά! ἀπαντᾷ ὁ Δένδρις ἔρχομαι ἀπὸ τὴν κάμαρα τῆς Μάννας (ἔτσι ἔλεγε τὴ Θεοδώρα) καὶ τὴν εἶδα νά-ζῃ καλὰ νινιά! Χά! Χά! Χά!...» Ὁ Θεόφιλος ἔξου-γίγεται, μαντεύει ὅτι ἐπρόκειτο περὶ εἰκόπων, καλεῖ τὴν αὐτοκράτειρα καὶ ζητεῖ ἐξηγήσεις. Ἄλλ' ἡ ἐξυ-πνη γυναῖκα ἀπαντᾷ ὅτι ὁ «μισοπάλαβος αὐτὸς νάνος δὲν ξέρει τί λέει. Τὴν εἶδε νὰ καθορφεύεται μὲ τὴ χτενίστρα της καὶ τὰ εἰδῶλα τοῦ καθορφεύει τάλεγε νινιά» Ὁ Θεόφιλος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιμένῃ περισσότερο, καὶ τὸ ζήτημα ἐτελείωσε ἐδῶ.

Στὰ 842 πεθαίνει ὁ Θεόφιλος, ἀφήνοντας ἓνα μόνον γιου, τὸν ἐνήλικον Μιχαὴλ. Ἡ Θεοδώρα κέρνει στὰ χεῖρα της τὴν κυβέρνησιν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, ἀναστηλώνει μὲ ποιητὴ καὶ θριαμβὸ τῆς ἁγίας εἰκόνας καὶ συνδέει τ' ὄνομά της μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας γίνεται κάθε χρόνον γιὰ ἀνάμνησιν τῆς ἀναστήλω-σεως ἐκείνης. Στὸ μεταξὺ ὁ γιουὸς τῆς Μιχαὴλ ἀνα-τρέφεται μὲ τὴ φροντίδα τοῦ θεοῦ του Βάρδα, ἀν-θρώπου φαύλου, ὁ ὁποῖος τὸν κάνει σάν τὰ μούτρα του καὶ χειρότερο. Στὰ 856 ὁ Μιχαὴλ, ἐνήλικος πιά, ἀνεβαίνει στὸ θρόνον, καὶ ἡ Θεοδώρα, εὐσεβῆς πάντοτε φορεῖ τὸ ῥάσο τῆς καλόγιας καὶ ἀποσιβε-ται σ' ἓνα μοναστήρι, κοντὰ στὸ Βυζάντιον. Ἠγε-μὸν φαυλότερος, ἀρχαιότερος, περισσότερο ἐκρυ-φὸς δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ τὴν Μιχαὴλ αὐτὸν, πού ἡ ἱστο-ρία τὸν ἐπωνόμασε Μέθυσος. Ἀσπονδὸς ἔχθρὸς τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἔκανε τὸ παλάτι του θέατρο πρωτακουστων ὀργίων, τόπων συγκεντρώ-σεως ἐταίρων καὶ ἄλλων αἰσχρῶν ὑποκειμένων. Χλευαστῆς τῆς θρησκείας, διαγράφονε ὀλόκληρες τελετὲς γιὰ νὰ παρωδησῇ καὶ νὰ γελοιοποιήσῃ τὴς χριστιανικῆς λειτανεῖας καὶ λει-τουργίας. Αὐτὸς ἐπῆρε καὶ δεύτερο γελωτοποιὸ, τὸν Ἰμέριον, τὸν ἐπωνομαζόμενον καὶ Χοῖρον, γιὰ τὴν ἀργιότητα τοῦ προσώπου του. Ὁ Μιχαὴλ, στὰ ἐπίσημα (!) αὐτὰ γεμιάτῃα, τοποθετοῦσε τὸν ἓνα γελωτοποιὸν στὰ δεξιὰ του καὶ τὸν ἄλλο ἀριστερά. Ἔπιναν, μεθοῦ-σαν κ' ἔλεγαν βρωμίες, μὲ τὴς ὁποῖες διασκεδάζῃ ὁ Μιχαὴλ καὶ ἡ παρὰ του. Κάποτε οὗ Χοῖρος, μ' ἓνα δυσώδες φύσημα, ἔσβυσε τρία κεράϊ στὴν ἀράδα. Ἐνθουσιασμένος ὁ αὐτοκράτορ, τοῦ ἔχαίρισε «χρυσὸν δώδεκα λίτρας»—ὁπως μᾶς βεβαιώνει ὁ χρονογράφος Κερ-δρηνός. Ἀργότερα ὁμως τοῦ ἔδωσε καὶ τὸν τίτλον τοῦ «πα-τριάρχου».

Καθὸσον προχωροῦσε στὴν ἐλευσινὴν ζωὴν του, Μιχαὴλ ὁ Μέθυ-σος, πῆρε καὶ τρίτον γελωτοποιὸ, τὸν Γρύλλο. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού εἶχε κηρύξει σφοδρὸ πόλεμον ἐναντίον τοῦ γέροντος πατριάρχου Ἰ-γνατίου, διέταξε νὰ καταβῶσιν τὴς ἁγίας εἰκόνας καὶ νὰ διαποικευ-νῶν μὲ κάθε τρόπο τὰς ἱερὰς τελετὰς. Τρομοκρατία στὸ Βυζάντιον. Ὁ Μιχαὴλ παρέθετε γεύματα, σὲ ἔνδεκα ὁμοίους του, ντυμένους μὲ λαμπρὰς στολὰς μητροπολιτικῶν καὶ στὴ μέσῃ ἐκάθιζε τὸν γελωτοποιὸν του, φοροῦντα χρυσοποικιλτὴ ἀρχιερικὴν στολήν, καὶ τὸν ὀνόμαζε Πατριάρχην! Ἀφοῦ ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν τὸν περιδωρόν, ἀρχίζει ἡ διαλόμπνευσις τῆς θρησκείας. Οἱ προσκοιούμενοι τοὺς μητροπολίτας

εἶχαν κούρην κάτω ἀπὸ τὰ ἄμφορα κιθάρες, ἔφηναν τροπάρια δια-ζωμοῦντα τὴς λειτουργίας καὶ ἔκρουαν ἀπαλὰ τὴς χορδῆς ἢ ὅταν ὁ ἄθλιος Γρύλλος ἀπήγγελλε τὴς πατριαρχικῆς δὴθεν εὐχῆς, χτυ-ποῦσαν δυνατὰ τὴς κιθάρες, κατὰ τὸ θριαμβικτικὸν μέλος. Ἐπειτα ἔμπιναν ὀλόγυμνες χορευτρίες, καὶ τὰ ὄργια ἐσυνεχίζοντο, ὁπως περιγράφει ὁ Θεοφάνης «μετὰ πολλοῦ τοῦ μεταξὺ γέλιους καὶ ρη-μάτων αἰσχρῶν καὶ σχημάτων ἀποτροπαίων καὶ βδελυρῶν».

Κάποτε πού ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης Ἰγνατίος, μὲ ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν δορυφορία καὶ τάξι, ἔκανε λιτανεΐαν, ἀπαντήθηκε στὸ δρόμῳ, μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μιχαὴλ. Ὁ αὐτοκράτορ εἶχε διορ-γανώσει ὀλόκληρον μασκαράτᾳ γιὰ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν Πατριάρχη. Μπροστὰ ἐπῆγαινε ὁ γελωτοποιὸς ντυμένος πατριαρχικὴν στολήν, ἔπαινε σὲ γαῖδαρον, γύρω του οἱ ἔνδεκα μεταμφιεσμένοι σὲ μητρο-πολίτες καὶ ἀκολουθοῦσαν ὅλα τὰ βρωμικὰ ὑποκειμένα τῆς Αἰλῆς. Προσεπορεύοντο ἄλλοι κρατοῦντες εἰκόνας αἰσχρῆς πού ἐσατύριζαν τὴν Ὑπερβία Θεοτόκον καὶ τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρος! Καὶ ἔφηναν τροπάρια ἀκατανόμαστα, σὲ ἐκκλησιαστικὸν μέλος!

Ὅταν ὁ πατριάρχης Ἰγνατίος βρέθηκε ἀντιμέτωπος στὴν ἀσεβῆ ἐκείνην ποιητὴν διέταξε τὴν ἱερὴν του λιτανεΐαν νὰ σταθῇ. Ἐπειτα ἐγνώτισεν στὴ μέσῃ τοῦ δρόμου, ἐπήγαγε ψηλά τὰ τρέμοντα χεῖρα του καὶ μὲ ἀγανακτισμένη φωνὴ ἐπαλεῖσθη τὴν θεΐαν ὀργὴν ἐλάων στὸ μισρὸ αὐτοκράτορα. Καὶ ὁπως θὰ ἴδοιμε παρακάτω, ὁ Θεὸς ἀκούσας τὴν φωνὴν τοῦ Πατριάρχου.

Τέλος ὁ μέθυσος Μιχαὴλ ἔφτασε στὸ κατακό-ρυφο τῆς ἀναίσχυρίας. Σκέφθηκε νὰ ἀνηνοθεθῇ ἓνα πρωτάκουστο ἐμπαιγμὸν τῆς μητέρας του, ἡ ὁ-ποία ἔβρα λουθοῦσε νὰ μὲνι στὸ μοναστήρι, ἀπο-δοκιμαζόμενα τὴν ἐλευσινὴν ζωὴν τοῦ γιου. Διορ-γανῶνι λοιπὸν μὴ τελετῆ μέσα στὴ χρυσοστόλιστὴν αἴθουσα τῶν Ἀνακτόρων. Ἐπάνω στὸ Βασιλικὸ θρόνον καθίζει τὸν γελωτοποιὸν τοῦ Γρύλλου, ντυμένον μὲ λαμπρὴν πατριαρχικὴν στολήν, φοροῦντα ψευτικὴν γενειάδα καὶ ἐπικαλύμματῶν καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τὴν αἰσχρὴν του Αἰλῆ. Στέλνει ἓνα θαλαμπόλο του καὶ τῆς παραγγέλλει ὅτι: «ὁ ἀγιώτατος πα-τριάρχης Ἰγνατίος εὐρίσκειται πιά στὸ Παλάτι συμ-φιλωμένον μὲ τὸν Αὐτοκράτορα καὶ σὲ προσκαλεῖ, ὁ Λέσποινα, νὰ ἔλθῃς νὰ σὲ εὐλογήσῃ».

Γεμάτη χαρὰ ἡ Θεοδώρα, γεμάτη πίστιν, τρέχει στ' Ἀνάκτορα, ἔτσι ὁπως ἦταν μὲ τὸ καλογηρικὸ ὄσσο καὶ μὲ τὸν τίμιον Σταυρὸν στὸ στήθος, μπαίνει μέσα στὴν ἀνακτορικὴν αἴθουσα καὶ συγκινημένη προχωρεῖ στὸ θρόνον. Ἀπὸ τῆς συγκινήσει της καὶ ἀπὸ τὸ σεβασμὸ πού ἔτρεφε στὸν πατριάρχη Ἰγνατίου, δὲν ἐτολμοῦσε νὰ νὰ σιγῶσῃ τὸ κεφάλι νὰ τὴ κοιτάξῃ. Καὶ χωρὶς νὰ ὑποπτεῖ τὴν ἀπάτη καὶ τὴν κομψοῖα πού τῆς εἶταζε ὁ ἀνάξιος γιουὸς της, πέφτει στὰ πόδια τοῦ γελωτοποιοῦ Γρύλλου καὶ ζητεῖ τὴν εὐχὴν του μὲ δάκρυα χαρᾶς γιὰ τὴν ποθητὴ συμφιλίωσιν. Τότε ὁ βρωμικὸς Γρύλλος ἀ-νασηκώθη λίγο ἀπὸ τὸ θρόνον, ἔστρεψε τὰ δάπιδιά του στὸ πρόσωπον τῆς Αὐτοκράτειρας, ἄφησε ἓνα δυσώδη γαῖδουρινὸ ῥόδο ἀπὸ τὰ μυσάρια τὸν ἔγ-κατα καὶ εἶπε: (κατὰ τὴν ἀφήγησιν τοῦ Βυζαντινοῦ χρονογράφου).

— Ἡμεῖς ὀπερ ἔχομεν, κυρά, παρέχομέν σοι!

Δηλαδή:

— Καὶ μεῖς ἀπ' ὅ,τι ἔχομεν, κυρά, σοῦ δίνουμε!

Τότε ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἔβαλαν τὰ γέλια. Ὁ Μιχαὴλ ἀνε-πάχηξαι καὶ ἡ δυστυχῆς Θεοδώρα, ἡ ἄλλοτε ὄμορφη καὶ θαυμαστὴ Αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου ἔγινε παίγιον γελοιοποιῶν καὶ ἐται-ρῶν μέσα στὸ ἴδιον τῆς τὸ Παλάτι! Ἡ ἀγανάκτητὴ τῆς ἔσπασε φοβερῆ Σηκώθηκε ἔπάνω καὶ εἶπε τὸν γιου τῆς τρομερῆς κατάρξε.

— Αἰσχρὸ παιδί ἐγέννησα!... Καταντροπιάσας τὸ Βασιλικὸ ἄ-ξίωμα!... Τὴν κατάρῃ μου νὰ ἔχῃς, Μιχαὴλ Μέθυσε καὶ φάυλε!

Ὁ Θεὸς νὰ σὲ κατακραυνώσῃ, μαρὲ καὶ ἀπιστε!... Ἄπο κακὸ μαχαίρι νὰ πᾶς!...

Καὶ τραβῶντας τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς της καὶ μὲ ὀδυμούς καὶ θρήνους, ἐβγήκε ἀπὸ τὴν αἴθουσα, ἐνῷ πίσω της ἔξακολουθοῦσε νὰ χαχάζῃ ὁ ἀναίσθητος Βασιλεὺς.

Τὸν ἄλλο χρόνον ἡ εὐσεβῆς Θεοδώρα, γεμάτη πίκρα πέθανε στὸ Μοναστήρι. Καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ ὁ στρατηγὸς Βασιλεὺς ὤρ-γάνωσε συνωμοσίαν ἐναντίον τοῦ Μιχαὴλ. Οἱ συνωμοτὰι τὸν εὐρήκαν μεθυμένον, ἔπειτα ἀπὸ ὀργιαστικὸν συμπόσιον, καὶ τὸν ἐσκότωσαν μὲ τὰ μαχαίρια τους. Τὸ τρομοκρατικὸν Βυζάντιον ἀνέπνεε.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ: Δύο δωμάτια μὲ κουζίνα. Πληροφορεῖται στὰ γραφεῖα μκς 7—10 μ. μ.

